

Små saker kan betyda något stort

FRÖKEN GRÖN

funderingar och knasigheter

Utställningen med akvareller av Jana Håkansson och Barbro Wadenius finns att beskåda i S:t Mikael's Kyrka i Ängelholm mellan 16 mars och 26 april. OBS. Utställningen är förlängd och pågår till och med 18 maj.

Läs mer om utställningen i artikeln från Helsingborgs Dagblad.

Lite av varje

2009-04-27 klockan 23:38:31

Före lunch hann jag med en kopp kaffe med Jens, ett svettigt pass spinning på Friskis, femtielva vändor till och från tvättstugan samt ett par promenader med hunden.

ENGAGERAR SIG GÄRNA. Jana bloggar gärna om funderingar som kretsar i hennes liv. Att engagera sig hör hennes vardag till och att bli blodgivare var något som var självklart för henne.

Hembakt bröd, passion för växter, åk gärna kollektivt och funderingar om hur små saker i längden kan betyda något stort. Möt bloggaren, etnologen och blodgivaren Jana Håkansson.

Alla andra verkade göra de, och till en början var det mest funderingar om även hon skulle pröva. Så beskriver Jana Håkansson början till det som blev hennes blogg; "Fröken grön – funderingar och knasigheter".

– Från början var syftet med bloggen att det skulle vara ett forum för mig och mina vänner, men nu läses den av flera hundra besökare varje dag och innehåller främst mina personliga funderingar om saker och ting.

Hon är utbildad etnolog och har en Fil. Kand. i Etnologi, men har även studerat museikunskap samt konstvetenskap med inriktning arkitektur och design.

"GRÖNA FINGRAR"

Anledningen till att hon kallar sig Fröken Grön är bland annat för att hennes favoritfärg är grön. För att övertyga mig

pekar hon först på örhängena och sedan på hennes grönrandiga tröja.

– Jag brukar även få höra att jag har gröna fingrar, så kanske beror namnet även på det.

PASSION FÖR GRÖNT

Hon är uppväxt i Blekinge, men har hittattill Ängelholm på grund av hennes stora kärlek Jens. På balkongen i deras lägenhet får det mer än gärna finnas blommor och ofta pågår växtprojekt i olika former.

– Det kan vara allt från örter i olika krukor eller grönsaker. Just nu har jag en jättefin paprika som kommer från ett helt vanligt frö från en paprika jag köpt på ICA.

Jana och Jens har även en gemensam mat-blogg där de delar med sig av sina erfarenheter i köket och tips på recept.

– I maj i år satte vi upp ett gemensamt mål. Det var att vi skulle börja äta ordentligt, inte köpa halvfabrikat, köpa ekologiska produkter och inte beställa hem någon "hämt-mat".

En bakmaskin fick ta plats i deras lägenhet och sedan början av maj har de bakat allt sitt dagliga bröd själva.

– Det är faktiskt väldigt lätt

och enkelt, och inte så jobbigt som folk tror.

ENGAGERAR SIG GÄRNA

Ingen av dem har heller körkort, även det är för Jana ett grönt val.

– För det första är jag totalt ointresserad och för det andra tycker jag att fler borde åka kollektivt. Det finns massor med små enkla saker vi kan göra för att miljön och klimatet ska bli bättre.

Det Jana syftar på är saker som att byta till lågenergilampor, skipa plastkassen då vi handlar och att stänga av apparater där hemma som alstrar ström.

– Saker som är väldigt enkelt...

Till höger på Janas blogg finner vi länkar till andra hemsidor. Bland annat har hon länkat till Amnesty och Rättsvis Handel. I Amnesty är hon medlem och ser det därför som en självklarhet att länka till dem.

– Jag tycker Amnesty är en vettig organisation och jag anser att det är viktigt att propagera för att alla har rätt till mänskliga rättigheter.

SKAM DEN SOM GER SIG

Att Jana vill engagera sig och göra goda saker för samhället är ett återkommande ämne under vår intervju. Ett par dagar efter det att hon fyllt 18 år bestämde hon sig för att hon skulle bli blodgivare.

– Det gick inte så bra. De hade svårt att hitta mina ådror och sa att min kropp behövde växa till sig mer.

Skam den som ger sig. Hon började träna på gym några dagar i veckan.

– Träningen var givetvis inte bara för blodgivningens skull, men "växte till mig" gjorde jag och nu har jag varit blodgivare sedan jag var 21 år.

Varför är du blodgivare?

– Är man frisk tycker jag att det är en sak som alla borde göra. Det kan göra större skillnad än vad man tror och är inget större besvär.

När lämnade du blod senast?

– Idag. Jag gör det inte för pengarna, men idag fick jag en t-shirt som belöning.

**Text & Foto:
Peter Ebbesson**

Fotnot:

<http://kirkemandragora.blogg.se> är adressen till Fröken Grön

Jana Håkansson, 29

X Ser: Franska filmer

X Läser: Ett par romaner i veckan

X Äter: Vegetariskt & Indiskt

X Motto: Ta ut glädjen i förskott så får du roligt två gånger

TEMA BLOD: DE JOBBAR MED BLOD...

VÄRLDSKÄNDA MÄTARE. Känns mätarna igen från ditt senaste läkarbesök? I Ängelholm tillverkas kuvetter på löpande band.

Företaget som är rött som blod

Många har säkerligen sett skylten Hemocue med blå text och en röd prick när de kört på eller av motorvägen. Men vad döljer sig bakom fasaden på ett av Ängelholms största företag och vad är deras koppling till blod. Vi har kollat in mätarna som är kända i hela världen.

– Våra mätare kan upptäcka blodbrist som kan vara ett tecken på att du är sjuk, säger Rosemary Pålsson, produktchef på Hemocue.

Framför mig på bordet ligger en rad röda mätinstrument. En för att testa hemoglobin (blodvärde), en för glukos (blodsocker) och en annan för mikroalbuminuri (njursjukdomar).

– Våra instrument säljs till cirka 120 länder i världen, så många känner igen dem. Kanske är det från sitt senaste sjukhusbesök eller kanske från tv-serien City Akuten där de också figurerar, säger Rosemary Pålsson.

Hemocue är ett av Ängelholms största företag med cirka 250 personer. Deras röda mätapparater tillverkas utomlands medans det i Ängelholm dygnet runt produceras så kallade "kuvetter". En kuvett ser ut som en liten genomskinlig plastbricka och används för upptagning av blod.

När Rosemary ska visa hur deras mätare fungerar anmäler jag mig frivilligt som

testperson. För att allt ska gå korrekt till tar hon på sig blåa skyddshandskar. Sedan blir jag stucken i långfingret på högerhanden. De första dropparna blod torkas av med en vit liten servett. Kuvetten sätts mot mitt finger och suger upp en droppe blod.

MÅNGA FÖRDELAR

Rosemary greppar tag i en av de röda apparaterna som kan mäta ditt hemoglobinvärde och sätter in kuvetten. 30 sekunder senare visas ett värde på mätaren. Hemoglobinnivåerna för en frisk man ska vara 135-196 gram/liter och så är också fallet.

– Fördelen med det här instrumentet är att här räcker det att du blir stucken i fingret istället för i armen som oftast är vanligt. Du får också ett snabbt svar så att patienten kan vara närvarande istället för att patienten ska gå och vänta.

KÄNDA MÄTARE

Att testa en persons hemoglobin görs för att ta reda på hur väl syresatt kroppen är. Skulle en persons hemoglobinvärde ligga för lågt kan det vara ett tecken på anemi (blodbrist) som kan bero på en rad sjukdomar och då får fler tester göras, förklarar Rosemary.

En organisation som bland annat använder sig av samma typ av test som jag nyss genomgått är Finska Röda Korsets

Blodbank.

– Provsvaret avgör om personen får lämna blod eller inte.

Är du blodgivare?

– Nej, däremot så lämnar jag en heldel blod här som används för forskning och kvalitetskontroll.

Varför är alla mätare röda?

– Blod är ju rött och för en analys i våra mätare krävs ju blod...

**Text & Foto:
Peter Ebbesson**

Fakta om blodgivning

Du får bli blodgivare om du är mellan 18 och 60 år, frisk och väger minst 50 kilo.

Blodcentralen kontrollerar ditt blodvärde (Hb) som måste vara minst 125 g/L om du är kvinna och 135 g/L om du är man.

Du får ge blod högst tre gånger per år som kvinna och som man högst fyra gånger per år.

Avsätt 30 minuter för besöket. Blodgivningen tar cirka tio minuter. Du tappas på cirka 4,5 dl blod.

Efter blodgivningen tar du det lugnt en stund med en fika. Du kan arbeta som vanligt direkt efteråt, men avstå gärna från kraftig motion det närmaste dygnet. Arbetar du på höga höjder ska du vänta med att arbeta tills nästa dag eftersom blodtrycket kan sjunka något.

VISSTE DU DET HÄR OM BLOD?

X Hur mycket blod du har beror på kroppsstorleken.

X Blodkropparna bildas i benmärgen. Blodet består av röda blodkroppar, vita blodkroppar, trombocyter och plasma.

X Röda blodkroppar innehåller hemoglobin. Hemoglobinet transporterar syre från lungorna. Hemoglobin innehåller även järn.

X Vita blodkroppar deltar i kroppens försvar mot infektioner och bildandet av antikroppar.

X Vårt blod delas in i olika blodgrupper. A, B, AB och 0 (noll), varav den vanligaste blodgruppen i Sverige är A.

X I det antika Rom drack man blod från den döende gladiatorm för att få livskraft.

X Den förste personen som fick en blodtransfusion var Påven Innocentius VIII år 1492. Beklagligtvis dog de tre pojkar som donerat blodet och även Påven själv.

X På 1600-talet använde man djur som donator för att skaffa blod. I Paris testade man att ta blod från lamm och kalv och ge till en människa. Detta var inte heller ett lyckat försök. Mannen som fick blodet fick bland annat kräkningar, näsblod och urinen blev svart. Han dog två månader efter behandlingen och läkaren åtalades för mord, men frikändes senare då det visade sig att dödsorsaken berodde på att hans fru förgiftat honom med arsenik.

X 1818 utförde Dr Blundell i England en blodtransfusion mellan två människor. Han förstod att transfusioner måste göras mellan samma art.

X 1901 upptäckte Karl Landsteiner det så kallade ABO-systemet som vi delar in våra blodgrupper i, vilket han senare fick nobelpris för år 1930.

Text: Peter Ebbesson

TEMA BLOD: ATT LÄMNA BLOD...

Att vara blodgivare kan vara att offra ungefär en timme per år åt att hjälpa en främmande person, vilket kan innebära att du räddat en persons liv. – Vi vill gärna att tillgång till blod ska vara en given sak om det drabbar en anhörig, men i Sverige råder det blodbrist, säger Charlotte Svensson, biomedicinsk analytiker vid blodcentralen.

Klockan är halv åtta och det är torsdag morgon. Jag befinner mig på blodcentralen i Ängelholm. Två personer har redan tagit plats i stolarna och lämnat fyra och en halv deciliter blod var.

– De flesta som är blodgivare väljer att komma hit på morgonen innan de börjar jobba, säger Charlotte Svensson.

För att bli blodgivare ska du vara frisk, mellan 18 och 60 år och väga över 50 kilo. Män får lov att lämna blod fyra gånger per år, medan kvinnor får lämna blod tre gånger per år.

– Vi har cirka 100 blodgivare i veckan som kommer hit, men vårt mål är 4 500 tappningar på ett år.

Målet kan verka högt, men faktum är att det råder blodbrist i Sverige.

– Blod kan inte framställas på konstgjord väg och för att få blod behövs fler.

TIONDE GÅNGEN BELÖNAS

Klockan börjar nu närma sig åtta och nästa person kliver in genom dörren. Hon får ett hälsoformulär som hon ska fylla i och slår sig ned i väntrummet. Efter några minuter blir hon inkallad och får ta plats i sto-

”Det är självklart att ställa upp”

FYRA DECILITER BLOD. Så mycket doneras vid varje tillfälle och på blodcentralen hoppas man på en väckarklocka och att fler ska börja donera blod då det nu råder blodbrist i Sverige.

len. Idag ska hon lämna blod för tionde gången.

– När du lämnat blod tio gånger får du en mugg som gåva, säger Charlotte Svensson och pekar på muggarna i hyllan. Annars belönas blodgivare med en t-shirt eller en check på 50 kronor.

VÄRVADES AV SIN MAN

I stolen sitter nu Berit Hervén, 44 år, från Torekov. Nålen har kommit på plats och i handen har hon ett hjärta i skumplast som hon kramar om för att blodflödet ska gå snabbare.

– Allt började med att min man var en flitig blodgivare, så det var han som värvade mig hit och jag kände att jag också behövde dra mitt strå till stacken.

Varför är du blodgivare?

– Jag vet att det finns ett behov av blod, så då är det självklart att ställa upp och

hjälpa till.

Tycker du inte att det är obehagligt att behöva bli stucken?

– Nej, det tycker jag inte.

Cirka fem minuter har gått och mätaren visar att Berit Hervén har lämnat fyra och en halv deciliter blod. Hon får en karta med järntabletter som hon ska äta i två veckor för att kroppen ska återhämta sig. I premie väljer hon nu en grå mugg som kommer att få ta plats på jobbet.

– Kanske kan det ge beslutat och att jag lyckas värva en arbetskamrat, vem vet.

BLOD EN FÄRSKVARA

Blodet har nu hamnat i en liten påse och ska nu förvaras i karantän för att sedan centrifugeras på laboratoriet. Då påsen centrifugeras delar blodet upp sig i olika beståndsdelar. Längst ner hamnar de

röda blodkropparna, sedan de vita, sen ett lager med blodplättar och överst det som kallas för plasma.

– Blod är en färskvara och håller bara i sex veckor. Eftersom vi kan dela upp blodet i sina beståndsdelar och ta tillvara på dem på olika sätt kan en påse blod hjälpa mer än en patient, säger Charlotte Svensson.

Vem kan behöva blod?

– Det kan exempelvis vara vid en operation eller cancersjuka personer.

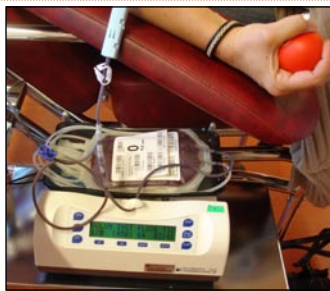
Lämnar du själv blod?

– Eftersom jag jobbar här vet jag vad som behövs och då väcks en klocka som säger att det inte mycket att fundera över.

**Text & Foto:
Peter Ebbesson**

STEG 1: TA PLATS I STOLEN

STEG 2: EFTER CIRKA FEM MINUTER HAR DU LÄMNAT FYRA OCH EN HALV DECILITER BLOD.

STEG 3: PÅSEN SOM SICKAS TILL LABB.

STEG 4: BELÖNINGEN